

Violí, Barranc del ~ te. Tibi. Tros de *Violí* te. *Pinós* (*Monòver*) (XXXVI, 72.7). *Cal Violí* te. Solsona (XLI, 79.47). En fi hi ha cogn. *Viol* a Cerdanya, a Odelló (Brousse, *Cerd. Fr.* 282) i també a Coves de Vinr. i Bna. (*AlcM*), que no sabem si unir a aquests o al primer grup.

Viralgolfape. a *Vilamulaca* (*Vila*)

VIRGILI

Antiga quadra i barri de cases del municipi de La Riera de Gaià. *MENC ANT. 1359: Quadra de Virgili* (*CoDoACA* XII, 32).

Bosc de Virgili a Vallmoll (XLI, 21.13).

Cala Virgili, cala de la costa oriental de Mallorca, en el municipi de Manacor.

ETIM. Prové del NP. llatí VERGILIUS (Schulze, *Zur geschinchte lateinischer Eigennamen*, 101; 379; 455). 20 J.F.C.

VIRÓS

Bosc i despoblat a l'alt Pallars a l'esq. de la Vall Ferrera, repartit entre els termes Alins i Ainet.

PRON. *birôs* a Farrera etc., 1923 (*BDC* XXIII, 331).

Encara que avui ja no en vaig trobar memòria, hi havia hagut església, i figura com parròquia, l'a. 839 a l'*Acta C. SdUrg.*, ed. P.Pujol, 263. En el S. XIII encara se'n parla com d'un poblet *Viros*, dos cops en els anys 1257-69 (P.Pujol, *DocVgUrg.*, n. 27).

ETIM. No podem anar gaire més enllà de l'afirmació que és pre-romà (*E.T.C.* 1224). I de la gran probabilitat que sigui d'origen ibero-basc, com quasi tots els noms de poblats antics de l'Alt Pallars, i en particular els nombrosos en -ôs de les altes Valls pallareses i ribagorçanes, com *Casôs*, *Alôs*, *Aôs*, *Berrôs*, *Gamôs*, etc. cf. *E.T.C.* I, 140, 223; per a la distinció entre -ôs i ôs veg. *Btr.z.Nfg.* 1973, 205. Per tant només amb molta i escèptica reserva podem relacionar amb altres noms pre-romans parònims en -ôs, que suposen una base en -ôsse, amb o oberta: *Birosse* veïnat en el Coserans, te. Lescure, que deu ser al N. o NE. de *Virôs*, a l'altre vessant pirinenc; o amb *Virués*, poble de Castella del Nord, agre. al mun. de Traspaderne, uns 60 k. al NE. de Burgos.

Quant a l'etim. del radical l'únic prudent fóra abs-tenir-se, de relacionar amb el de *Berén* no llunyà, i amb el de *Berrôs*, també pròxim al NE., i proveït d'un mateix sufix -os; amb vocal tancada, caldria llançar-se a suposar una base BERRIÔSSE que malgrat el radical *berri* «nou», se simplifiqués en BERRIÔSSE — *rrj* > *rj* (és habitual). Massa manca de suport tot això, encara que permetés enllaç, amb una arrel bas-

ca, potser amb les qüestions més obscures de *Berén*, *Beranui* i *Bergua*. Com que d'altra banda la V- de les tres grafies medievals de *Virôs* no deu ser arbitrària i el navarrès *Beristain* potser és un manlleu del romànic es veu que no anàvem per bon camí. Pensaríem potser que un cpt. basc de *ibi* «ribera», *iri* «vila»? Fóra una manera d'explicar-se aqueixa V- que lliga tan poc amb el basc i ha estat sempre inicial. Però això ho he de descartar resoltament perquè *Virôs* no és ribera ni vora el fons de la vall. Quant al cognom *Virôs* no ens ensenya res perquè és propi aquesta mateixa rogalia pallaresa, i sens dubte secundari del NL.

Son Viroto, te. Algaida (Masc. 34A11) encara que hi vaig anotar *Son Virato* probt. err. XI, 96.2) sembla hipocorístic tret de *virot* 'gavina' (o *virotar* 'tirar fletxes')? *DECat.* IX, 300a23-47.

Virrangues, alq. ant. en Borriana (V. Forner, *BSCC* XIV, 263); en l'enq. ho vaig recollir com nom de «la Garrofera de *Virrànges*». Tinc nota, insegura, i no sé d'on (es troba ja 1429). Arabisme versemblant.

S'assembla tant amb el nom Moro (de) *Biseranga*, que tinc a l'enq. de Castell de Castells, que és raonable cercar-los un ètimon comú o anàleg, probt. relacionat amb l'adj. àr. 'armak, fem. ramka, pròpiament, de color «gris de cendra», però el nostre *RMA*. i *PALC.* mostren que es concretava com nom de egües (que sovint són de color cendrós): «equa: ramaka» (367), «yegua: ramáka, pl. ramk» (281).

L'ETIM. de tots dos potser *bi'r ar- amka* (o *b. ar-ramk* pl.)? 'el pou de les egües': a Borriana hi hauria haplologia *birrer-* > *bir-*, i a Castell de Castells dissim. *birerr-* > *bizer-*. També s'hauria pogut pensar en *arr ar- ramka*, format amb *arr* «afores de» un poble, «desolat» (o bé en *Abi ar- ramka* 'el de la grisa'), però així no explicaríem el nom de Castells ni gaire bé el de Borriana.

VISA

I. Designaria l'indret des d'on ja s'albira un poble etc., deriv. de VISUS, -US 'vista'. 1518: Coll de *Visa*, te. a l'Urgellet, te. Civis (*Spill* de Castellbò f° 83r). Prat de *Visa*, prat gran i camp de *bíza* t. Isavarre (XXXVII, 95.13.96.2); també cogn. en aquest poble (*BDLC* XII, 188), i a Perpinyà (XXVII, 104.16). Un altre *Coll de Visa* en el Canigó entre la *Collada Verda* i les *Esquerdes* de Rojà (XXV, 35, 40.11) i ja en un doc. de 1525 relatiu a les Esq. de Rojà, marcant afrs. al Serrat de *Vissa* (hi ha altres casos de -ss- per -s- en aquesta còpia del *Llibre Roig* de Prats de Molló, f° 40v).